

УДК 371.13

О. Присвітла

O. Prysvitla

**СУЧАСНІ ДОМІНАНТИ РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ:
МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ****CURRENT DOMINANTS OF UNIVERSITY EDUCATION DEVELOPMENT:
INTERNATIONAL ASPECT**

В статті обґрунтовано необхідність внесення змін у систему освітніх послуг в умовах формування глобального ринку високих технологій. Зроблено висновок про характерні зміни в діяльності університетів у контексті розвитку інноваційної парадигми та сучасних викликів міжнародного ринку праці. Виявлено характерні ознаки інноваційних конкурентних переваг країн, які мають успішні форми взаємодії в триаді «держава – бізнес – освіта».

Ключові слова: глобальний ринок, освітні послуги, інноваційна парадигма, трансфер знань, високотехнологічна економіка, міжнародна конкуренція.

В статье обоснована необходимость внесения изменений в систему образовательных услуг в условиях формирования глобального рынка высоких технологий. Сделан вывод о характерных изменениях в деятельности университетов в контексте развития инновационной парадигмы и современных вызовов международного рынка труда. Выявлены характерные признаки инновационных конкурентных преимуществ стран, которые имеют успешные формы взаимодействия в триаде «государство – бизнес – образование».

Ключевые слова: глобальный рынок, образовательные услуги, инновационная парадигма, трансферт знаний, высокотехнологичная экономика, международная конкуренция.

In the article the need for changes in the system of educational services under the conditions of formation of global high-tech market is substantiated. The conclusion on distinctive changes in the activity of universities in the context of innovation paradigm and current challenges of international labor market is made. The main attributes of innovative competitive advantages of the countries which have successful forms of interaction within a triad of «state – business – education» are determined.

Keywords: global market, educational services, innovative paradigm, knowledge transfer, high-tech economy, global competition.

Постановка проблеми. На формування глобального ринку освітніх послуг вплинули суспільні інтеграційні процеси, глобалізація, демократизація, створення єдиного інформаційного простору, тощо. Ці зміни відбулися такими швидкими темпами, що привели до потреби реформування освіти на всіх рівнях, оскільки існуючі системи не повністю відповідають сучасним запитам суспільства. Орієнтуючись на сучасні пріоритети міжнародного ринку праці, суб'єкти освіти вносять зміни у структуру послуг, посилюючи їх інноваційні ознаки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку міжнародних ринків освітніх послуг постійно перебуває у полі зору зарубіжних науковців, які орієнтують свої дослідження на цінності постіндустріалізму. У широкому глобалізаційному контексті це знайшло відображення у працях Ф. Альтбаха, Л. Антонюк, А. Асаула, О. Гаврилишина, Дж. Гелбрейта, О. Дзяд, Б. Капарова, М. Кастельса, К. Келлера, Г. Колодко, А. Колота, Е. Кондрат'єва, Ф. Котлера, Д. Лук'яненка, З. Луцишин, А. Маршалла, Г. Мюрдаля, Т. Оболенської, Ф. О'Харі, Ю. Пахомова, А. Поручника, А. Філіпенка, В. Шевчука, Школи та інших. Існуючі парадигми освіти мають право на існування і на подальші наукові та практичні дослідження, але в умовах інноваційних змін у різних сферах суспільного життя особливої актуальності, з точки зору більшості науковців, набуває нова парадигма ХХІ століття – інноваційна. У своїх працях В. І. Калін [1], М. С. Урядова [2], О. В. Чумак [3] та інші виділяють нові моделі сучасної парадигми, що постають як інновації в освіті та обґрунтовують соціальний аспект доступності освітніх послуг.

І. М. Ільїнський [5], В. М. Гамідов [6], О. Г. Романовський, Ю. І. Панфілова [7] та інші розглядають розвиток сучасної парадигми освіти в контексті наближення освіти до запитів конкретної осо-

бистості студента, його здібностей і сутності. Саме шляхом нових підходів до процесу освіти можливо «розкрити таланти людини, надати їй можливість самореалізуватися, а отже – зробити суспільний розвиток ефективним і несуперечливим» [7, с. 7].

Розвиток міжнародного трансферу знань в умовах глобалізації світової економіки, проблеми трансферу технологій в інноваційному менеджменті університетів освітніх послуг є об'єктом дослідження міжнародних організацій та науковців щодо визначення загальних тенденцій та виявлення змін у структурі попиту та пропозиції в контексті забезпечення інноваційного розвитку країн та компаній. Разом з тим формування глобального ринку високих технологій суттєво вплинуло на попит і пропозицію на ринку освітніх послуг, створило передумови для їх подальшого розвитку в контексті формування нового покоління людей, здатних до сприйняття нового високотехнологічного суспільства.

Метою дослідження є визначення характерних ознак зміни інноваційної парадигми в освіті в умовах формування основ високотехнологічної економіки шляхом аналізу науково-теоретичних заasad і звітів міжнародних організацій щодо стану та тенденцій у процесі надання освітніх послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розширення експансії транснаціонального капіталу, нарощування монополістичних позицій розвинених країн на глобальних ринках товарів, послуг, капіталів веде до поглиблення нерівномірності розвитку та посилення диспропорцій світової економіки. Як наголошує М. Кастельс, глобальна економіка характеризується фундаментальною асиметрією країн за рівнем інтеграції, конкурентним потенціалом та часткою вигід від економічного зростання [8, с. 117].

Теорія постіндустріального суспільства стверджує, що на планеті відбувається не стільки економічна конвергенція, результатом якої мало б бути політичне і соціальне єднання світового співтовариства, скільки повна уніфікація у сфері інформатизації і розширення світової комунікаційної мережі. Крім того, триває складний і багатоплановий процес, який має ознаки нового регіоналізму – формування макрорегіональних просторів на тлі гео економічного розмежування світу, створення соціально-економічних коаліцій [9, с. 51]. За вищевикладених обставин у зазначеній теорії на перший план висувається питання створення системи глобального управління ресурсами планети, всією економічною діяльністю на ній.

У розвинених країнах сформувалася теорія постіндустріального суспільства, яка базується на теоретичних доробках попередніх періодів. У постіндустріальних умовах важливого значення набувають інформація, знання, наука, які стають головними рушійними силами розвитку і основою створення інтелектуального капіталу підприємств та компаній. Інтелектуалізація ринку праці створила об'єктивні умови для збільшення кількості працівників, які займаються інноваційним підприємництвом та наданням високотехнологічних послуг.

Економіка знань вимагає наближення освіти до потреб постіндустріальної економіки шляхом перетворення її на найважливішу галузь економіки [10, с. 22]. Освіта виконує принципово нову роль – не просто важливого складника соціальної сфери, а нової системи створення матеріальних цінностей, яка ґрунтується на інтелекті. Найефективнішим методом у рамках глобальної економіки стає оптимізація – вдале поєднання різноманітних умов економічної діяльності в різних регіонах планети в рамках єдиного господарського механізму, орієнтованого, замість забезпечення безперервного НТП, на перерозподіл світового доходу. Унаслідок цього формування високих технологій перемістилось зі сфери промислового виробництва у сферу вилучення гео економічних рентних платежів, що дозволяє багатим країнам вилучати надприбуток (як своєрідну ренту) із соціально-економічної неоднорідності світу.

В своїх наукових працях Н. П. Мешко обґрунтовує, що створення високотехнологічної економіки є новою парадигмою постіндустріального розвитку світового господарства, яка базується на посиленні інтелектуальної складової як головної рушійної сили, і саме творчий імператив має забезпечити конкурентні переваги національної економіки країн в умовах глобалізації.

Згідно з дослідженнями науковців [18] провідні країни світу – США, Японія, Німеччина, Великобританія, Швеція, Швейцарія – накопичили певний досвід реалізації стратегій високотехнологічного розвитку економіки, в компаніях цих країн працюють найкращі фахівці, які забезпечують ефективну діяльність на всіх стадіях створення інновацій – від ідеї до її комерціалізації. У цих країнах спостерігається висока концентрація наукових досліджень та розробок, переважає високотехнологічна структура національного виробництва та зосередження найбільших потоків капіталів. Національна економіка саме цих країн усе більше відповідає ознакам високотехнологічної економіки, а університети мають високий рівень конкуренції (табл. 1).

Таблиця 1

Концептуальні положення створення високотехнологічної економіки як нової парадигми постіндустріального розвитку світового господарства [11, с. 84]

Концептуальні складові	Зміст основних положень
Теоретичні основи формування	Теорія довгих хвиль, теорія вирішення дослідницьких завдань, теорія хаосу, концепція невизначеності розвитку високотехнологічного бізнесу та інші
Базисні складові	Інтелект, інформація, ресурс.
Імперативи розвитку	<ul style="list-style-type: none"> – зосередитися на створенні талантів, а не на залученні компаній; – розвиток місцевих талантів проти залучення талантів ззовні; – охорона навколишнього середовища і поліпшення якості життя в регіоні; – динамічний розвиток культури та її толерантність; – партнерство в мережах інтеграційного простору
Принципи формування стратегії розвитку	<ul style="list-style-type: none"> – принцип глобальної першості; – принцип світової якості та новизни технологій; – принцип фрактальної диференціації високотехнологічного бізнесу; – принцип мінімізації ризиків; – принцип конвергенції форм технологічної інтеграції
Інституційні основи розвитку	<ul style="list-style-type: none"> – створена міжнародна система сертифікації високотехнологічної продукції; – функціонує глобальна інформаційна мережа накопичення, збереження та надання послуг щодо джерел одержання нових знань, нових технологій тощо; – формується і вдосконалюється нормативно-правова система міжнародного захисту інтелектуальної власності; – діють міжнародні інституції, які забезпечують функціонування глобальної інноваційної мережної інфраструктури; – утворилися глобальні ринки високотехнологічної продукції
Системи забезпечення розвитку	<ul style="list-style-type: none"> – стратегії інноваційного розвитку країн; – корпоративні стратегії високотехнологічного розвитку; – диверсифікація форм міжнародної технологічної інтеграції; – міжрегіональна кооперація у сфері науково-технологічного обміну; – співпраця держав на рівні міжнародних інституцій з регулювання й управління високими технологіями; – механізми управління міжнародною інноваційною діяльністю; – методи управління інвестиційно-інноваційним потенціалом мікро-, мезо-, макрорівнів

Таким чином, трансфер знань і розвиток технологій на сьогодні офіційно закріплено як окрему функцію університетів та дослідницьких центрів, наприклад, у Німеччині, Швеції. В окремих країнах (наприклад, Франції) така функція виконується теж шляхом стимулювання учасників процесу дифузії знань, які здійснюються з боку навчальних і наукових закладів. Це один аспект трансферу знань. Другий, більш глибокий, є організаційним закріпленням через формування спільних підприємств між бізнесом і представниками науки і освіти, що виконують різноманітні роботи – від розробки та впровадження новітніх технологій до надання сервісних послуг інноваційного характеру.

Існують різні форми трансферу знань, такі як спільні дослідницькі проекти університетів і компаній (наприклад, контрактні дослідження), права на інтелектуальну власність і дочірні підприємства, мобільність студентів і співробітників, консалтинг і т. д., а також «легкі» форми трансферу знань, такі як відвідування конференцій і створення електронних мереж. У міру того, як класичні університети усвідомлюють необхідність стати більш інноваційними, гнучкими й швидкодіючими, вони все частіше починають вбачати в управлінні та обміні знаннями спосіб підвищити ефективність використання людських ресурсів й отримати важливі конкурентні переваги на ринку освітніх послуг. Сучасне суспільство очікує нової ролі від науково-педагогічного персоналу класичних університетів, зокрема, що саме вони будуть набагато активніше, ніж раніше, генерувати ідеї і вирішувати проблеми, а також виконувати більше завдань у більш стислі терміни. Оскільки основний капітал університету – це людські ресурси, все більше значення надається самонавчанню персоналу, підвищенню кваліфікації, обміну досвідом.

У найближчому майбутньому, на загальну думку експертів, управління знаннями стане чи не єдиною можливістю зберегти лідируючі позиції у висококонкурентному середовищі, адже в сучасних

умовах перемагає той, хто вміє працювати швидше й ефективніше, а отже, той, хто володіє й управляє знаннями. Вищі навчальні заклади, діяльність яких будується на чітко визначених теоретико-методологічних засадах створення та реалізації інновацій, дають стабільні результати в якісно нових показниках наукової, навчально-виховної, науково-методичної, виробничої діяльності.

Кожний сучасний університет визначає власну стратегію управління інтелектуальним розвитком, що приводить до системних змін у цілях, структурі, змісті й технологіях навчально-виховного процесу та забезпечує зростання власного інтелектуального потенціалу (рис. 1).

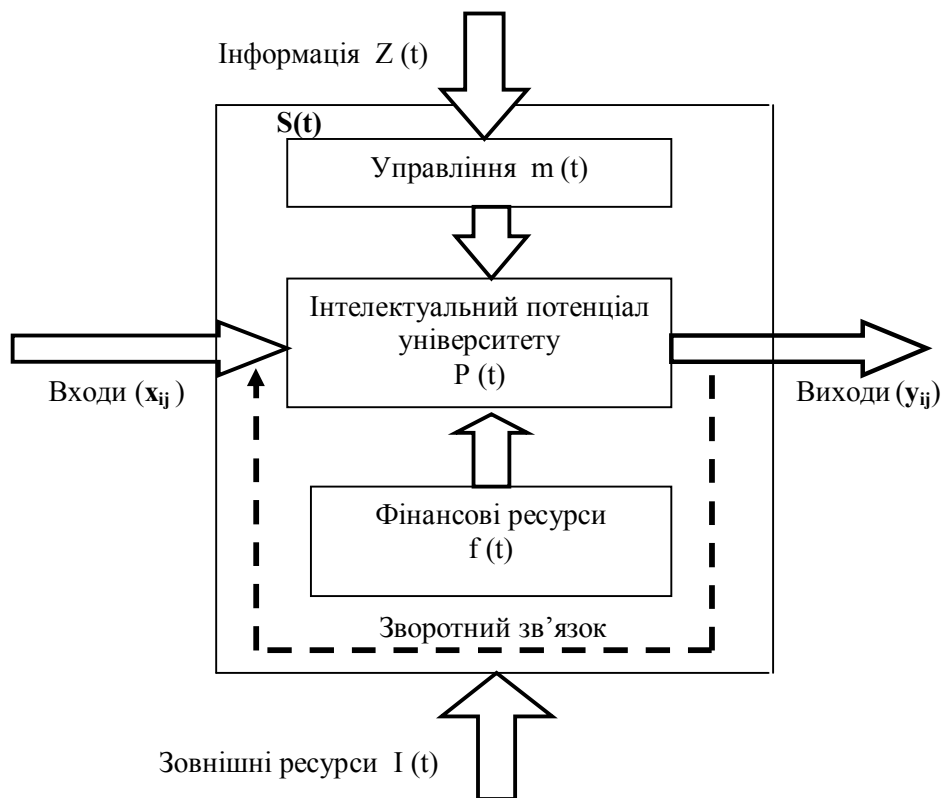

Рис. 1. Управління розвитком інтелектуального потенціалу університету

Якість інтелектуального потенціалу університету, як власне і будь-якого вищого навчального закладу, визначається рівнем отримання нових знань людиною, який, як відомо, формується через систему освіти та професійної підготовки кадрів. Інтелектуальний потенціал університетів і технології передачі нових знань відповідно визначають якість підготовки студентів та їх спроможність до здійснення наукових досліджень і ефективної інноваційної діяльності у майбутній практичній роботі через процес трансформації набутих знань в нові якості персоналу, наукові результати та інноваційні проекти (табл. 2).

Таблиця 2

Трансформація знань у сучасному університеті в контексті інноваційної парадигми

Вхід – ресурси (x_{ij})	Оператор перетворення «входів» у «виходи» $S(t)$	Виходи – результати (y_{ij})
Персонал – людські ресурси Інформація – інформаційний ресурс $Z(t)$ Техніка – технічний ресурс Організаційна структура – комунікаційна система Фінанси – фінансовий ресурс $f(t)$ Інвестиції – інвестиційний ресурс Абітурієнти – випускники шкіл, ліцеїв, ВНЗ	Система освіти Системи кредитування інноваційних проектів студентів Система підвищення кваліфікації Освітні технології Нові форми Інтернет-освіти Форми трансферу знань Екосистеми комерціалізації інновацій Мотиваційні системи поповнення нових знань персоналу	Нові знання Нова якість персоналу Бакалаври, магістри, кандидати наук, доктори наук Наукові розробки, винаходи, наукові відкриття Інноваційні проекти Створення старт-апів Створення спін-оф компаній

Розвиток глобального ринку освітніх послуг формується на основі тенденцій на міжнародному ринку праці та з урахуванням сучасних запитів цивілізаційного розвитку суспільства. Однією з найбільш вагомих домінант інтенсивного розвитку освітніх послуг є інноваційна складова у їх структурі.

Високий рівень конкуренції на глобальному ринку високих технологій є стимулюючим фактором для нових ініціатив та нових підходів в організації освітнього процесу. Змінюється парадигма університетської освіти. Нові знання, нові форми та види надання послуг, підготовка й перепідготовка фахівців нових напрямів, сучасні інтерактивні форми навчання, співпраця у комерціалізації інновацій, нові підходи до визначення місії навчальних закладів – це неповний перелік чинників, що визначають міжнародну конкурентоспроможність суб'єктів освітніх послуг. Зростання інноваційних чинників у конкурентній боротьбі університетів та інших закладів освіти за лідируючі позиції на глобальному ринку освітніх послуг є об'єктивною реальністю в умовах формування високотехнологічної економіки в управлінні урядів країн у сфері освіти і науки (табл. 3).

Таблиця 3

Ознаки вищої освіти на глобальному ринку

Характерні ознаки глобального ринку освітніх послуг	Вища освіта в інноваційному постіндустріальному суспільстві
Поглиблення селективної функції освіти	Висока доступність вищої освіти для людей з різними доходами, за різними віковими групами
Розвиток функції адаптації освіти і людини до нових можливостей навчання, перенавчання, підвищення кваліфікації	Навчання у ВНЗ як початковий етап навчання впродовж життя
Посилення рівня міжнародної конкуренції між суб'єктами ринку	Інноваційна активність і міжнародна мобільність студентів
Інтернаціоналізація освіти та розвиток трансграничних форм освітніх послуг	Форми подання знань – різноманітні і переважно активні форми (ігрові, проблемні, ініціація самостійної роботи, пошуки та ін.)
Диференціація форм і видів освітніх послуг у просторі і часі	Індивідуальна стратегія навчання, формування індивідуального комплексу знань
Створення напруги на ринку праці через отримання випускниками незатребуваних спеціальностей	Здатність виробляти нові знання. Мета навчання – навчити вчитися, роль викладача – консультативна, роль студента – переважно активна
Формування недержавної освіти на всіх рівнях освітніх послуг	Підготовка фахівців за різними формами навчання
Зміна суспільної думки, в якій освіта стала сприйматися як найважливіша умова виживання, основа матеріального благополуччя	Перевага процесів диференціації навчання, акцент на прикладне використання знань у реальних умовах
Орієнтація молоді на нові престижні професії	У формах навчальної діяльності переважає використання колективних і групових форм навчальної роботи

Модернізація освіти, по суті, є формуванням майбутньої моделі подальшого цивілізаційного розвитку суспільства. Згідно з дослідженнями науковців парадигми університетської освіти, що існували у певний історичний період, були орієнтовані на різні наукові та навчальні цілі (рис. 2).

На переконання окремих дослідників, саме раціоналістична модель університетської освіти організаційно орієнтована на успішну адаптацію до сучасного суспільства й цивілізації, високу якість універсальної підготовки, глибоку спеціалізацію в сфері майбутньої професійної діяльності, готовність до творчого освоєння і розробки перспективних технологій [12]. Сучасними науковими підходами в управлінні інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах є системно-синергетичний, цілісний, гуманістичний, діалектичний, концептуальний; пріоритетними принципами – демократизм, гуманізм, національна спрямованість, відкритість, інноваційність [17]. Характерним для управління інноваційною діяльністю в навчальних закладах є реалізація принципу інноваційності, який передбачає наявність у керівників спрямованості на необхідність постійного оновлення освітнього процесу внаслідок застосування освітніх інновацій і забезпечується організаційно-управлінськими, фінансово-економічними та психолого-педагогічними змінами.

Високотехнологічна економіка, що ґрунтується на знаннях, формує все більший попит на працівників із вищою освітою, які вільно володіють іноземними мовами та мають професійні навички

роботи в глобальній мережі Інтернет. В умовах глобалізації стрімко розвивається інтернаціоналізація освіти та навчання, все більше студентів навчається за кордоном. За даними Організації економічного і соціального розвитку (ОЕСР), в системі вищої освіти у світі за межами своїх країн навчається близько 2,8 млн. студентів. Передбачається, що до 2025 р. їх кількість зросте до 7,2 млн. осіб [14].

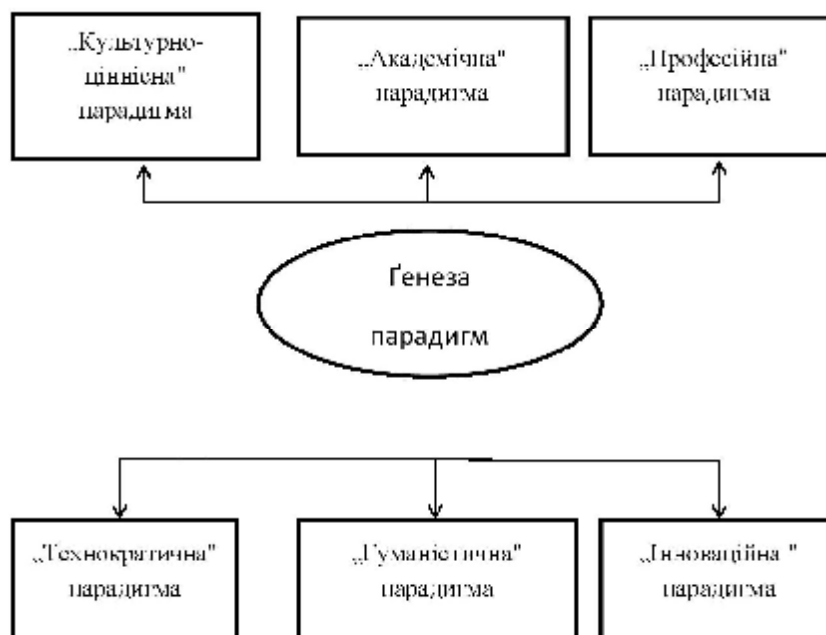

Рис. 2. Гене́за парадигм університетської освіти

Економіка знань вимагає наближення освіти до потреб постіндустріальної економіки: перетворення її на найважливішу галузь економіки. Вона виконує принципово нову роль – не просто важливого складника соціальної сфери, а бази «нової системи створення матеріальних цінностей, що ґрунтується не на силі м’язів, а на силі інтелекту» [15]. Освіта відіграє все відчутнішу роль у нагромадженні та розвитку людського капіталу, за рахунок якого в розвинених країнах формується до 75 % національного багатства. Досягти зростання добробуту країни не можна без підвищення значення людського капіталу, а отже, – вітчизняної освіти, реальним цей шлях стає тільки за умови її модернізації.

Варто рухатися шляхом розширення доступності вищої освіти, розвиваючи кредитування, надання права позаконкурсного зарахування до вищого навчального закладу (приміром, для військово-службовців-контрактників), упорядкування пільг для інвалідів, сиріт, інших категорій [16]. Окрім цього, уже на часі запровадження практики надання грантів і стипендій різних фондів та приватного бізнесу, а також пільг самих навчальних закладів, розвитку практики цільової підготовки фахівців з вищою освітою на замовлення та за рахунок роботодавців.

Розвиток інноваційної діяльності ВНЗ, створення та стимулювання малого наукомісткого бізнесу неможливі без ефективної співпраці у триаді «держава – освіта – бізнес» через формування кластерів інноваційного розвитку. До кластерів входять численні підприємства різних галузей та інші установи, які відіграють важливу роль у створенні конкурентного середовища: університети, органи стандартизації, дослідницькі установи, торговельні асоціації, що здійснюють підготовку кадрів, відповідають за інформаційне, дослідницьке та технічне забезпечення (рис. 3).

Кластери мають позитивний вплив не лише на діяльність підприємств, а й на наукову діяльність університетів, оскільки забезпечують трансфер технологій і нові угоди щодо фундаментальних та прикладних досліджень за пріоритетними напрямками розвитку високотехнологічних галузей економіки.

У Німеччині сьогодні працюють три із сімох найкращих кластерів високих технологій у світі, котрі отримали назву «Силіконова долина ХХІ століття» – в Мюнхені, Гамбургу, Дрездені. Мюнхенський технопарк засновано на базі Технічного університету та Баварської академії наук. Уряд країни сприяв розвитку цього технопарку, фінансуючи дослідження у напрямках охорони здоров’я, програмного забезпечення та телекомунікації через фонди. Важливим фактором став також сприятливий інвестиційний клімат у регіоні для створення венчурних компаній. Місцевий Технічний університет став фундаментом і Дрезденського технопарку – тут за 66 спеціальностями навчається більше 22 ти-

сяч студентів, просто поруч із технологічним центром та компаніями, що займаються виробництвом чипів та панорамних фотокамер [12]. Великі американські корпорації оцінили перевагу Дрезденського технопарку у створенні підприємств, спеціалізованих на мікроелектроніці, і вкладають сюди мільярди доларів. У Гамбурзькому технопарку швидко зростають інноваційні компанії, сконцентровані на дослідженнях у сфері мультимедіа. Значну частку фінансування ці технопарки отримують із федерального та місцевих бюджетів.

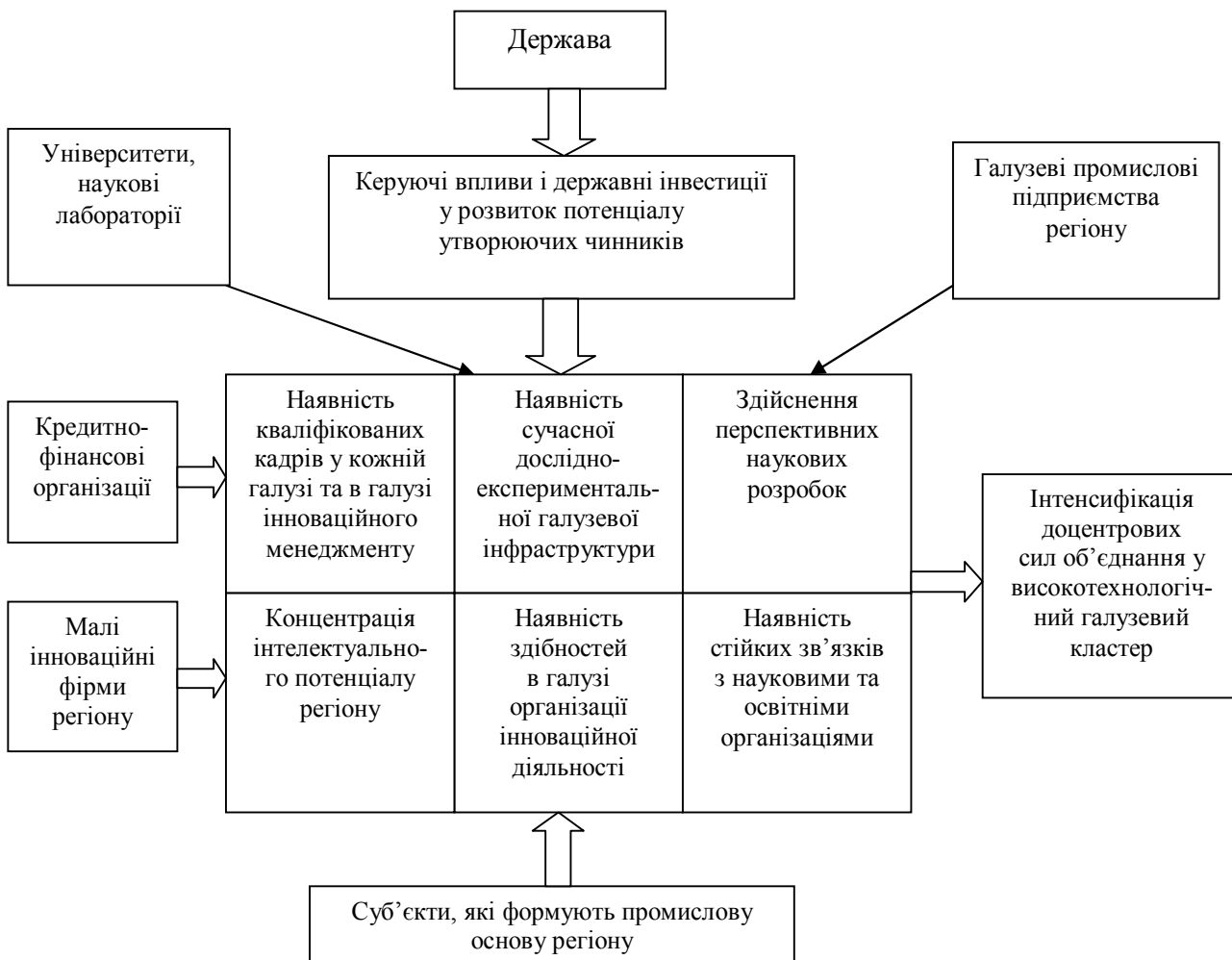

Рис. 3. Схема формування високотехнологічного галузевого кластеру

Висновки. Вища освіта в інноваційному постіндустріальному суспільстві характеризується спрямованістю на високу доступність, неперервне навчання впродовж всього життя, індивідуальну стратегію навчання, переважання процесів диференціації, активну роль студента та консультативну роль викладача, широке використання інноваційних форм навчання.

Високотехнологічна економіка, що ґрунтується на знаннях, формує все більший попит на працівників із вищою освітою. Але в Україні значна частина випускників не знаходить роботи за спеціальністю, тобто на ринку праці і в національній економіці спостерігається досить висока невідповідність попиту і пропозиції. Розв'язання цієї суперечності можливе за умови створення високотехнологічної економіки, яка «здійснюватиме запит» на кваліфіковані кадри, щоб забезпечити свою конкурентоспроможність, а університети, у свою чергу, будуть забезпечувати економіку необхідними кадрами. Тож модернізація освіти, по суті, є формуванням майбутньої моделі подальшого трансформування українського суспільства.

Для того щоб українська освіта відповідала вимогам сучасності, необхідно перетворити освіту на найважливішу галузь економіки, використовувати нові підходи до підготовки освітньо-професійних кадрів та до фінансування галузі, сформувати ефективну взаємодію та рівновагу ринку освітніх послуг і ринку праці.

Поки приватна освіта не стала якісним конкурентом державній, велика роль у трансформуванні інноваційного менеджменту в університетах належить державі. Для цього необхідно:

- по-перше, визнання для університетів обов'язковими реальних, а не фіктивних свобод викладання і навчання, що передбачає принципово інший підхід до організації навчального процесу. Запровадження університетської автономії у контексті академічних свобод відкриє перед університетами нові можливості. Розвиток академічних свобод розглядається у тісному зв'язку з іншими демократичними цінностями, адже університет є частиною суспільства [19]. Тому, потрапляючи до університету, людина виховується в атмосфері активної відповідальності за ціле суспільство;

- по-друге, впровадження інноваційної державної політики підбору та атестації університетських кадрів; приведення в дію реального механізму конкурсного відбору на державному рівні; виявлення та залучення на кафедри кращих наукових сил, перш за все – серед талановитої молоді, яка в іншому випадку продовжить залишати країну, щоб знайти місце в зарубіжних університетах;

- по-третє, нарощування інфраструктури університетської науки, яка дає змогу вести навчальний процес і виконувати наукові дослідження на сучасному світовому рівні. Контроль за цим знов-таки має вести держава, щоб уникнути нецільового та неефективного використання вкладених коштів;

- по-четверте, включення університетів у національну інноваційну систему, для того щоб вони були спроможні давати відповіді на виклики сьогодення, насамперед у сенсі економічного і соціального зростання від продукування якісно нового знання, пошуку відповідних рішень, технологій, відкриттів, які спонукатимуть необхідні перетворення у суспільстві, державі та, зрештою, в усьому світі.

Британці стверджують, що найбільша перешкода на шляху позитивного розвитку сучасного університету, – це не брак матеріальних ресурсів, не режими, які обмежують розвиток, тощо. Все це справді важливо, але головне – це наші уявлення, енергія і наша мужність щось змінити, щоб продовжувати рухатися вперед [20].

Список використаної літератури

1. Калинин В. И. Парадигмы образования в современной мировой педагогической практике / В. И. Калинин / Социально-гуманитарные векторы педагогики высшей школы : сб. материалов II Междунар. науч. конф., (м. Харьков, 15–16 квітня 2010 р.). – Харьков : ХДАДМ, 2010. – С. 44–46.
2. Урядова М. С. Инновационные модели высшей освіти (социологический аспект) // Социологические исследования : сб. науч. работ. – № 7. – Луганск : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2008. – С. 1–9.
3. Чумак О. В. Парадигма освіти XXI століття : інноваційний аспект [Електронний ресурс] / О. В. Чумак. – Режим доступу : http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp7/konf1/Chumak.pdf
4. Подольская Е. А. Цели высшего образования : корректировка в ответ на вызовы времени / Е. А. Подольская / Социально-гуманитарные векторы педагогики высшей школы : сб. материалов II Междунар. науч. конф., (м. Харьков, 15–16 квітня 2010 р.). – Харьков : ХДАДМ, 2010. – С. 59–61.
5. Ильинский И. М. Образовательная революция / И. М. Ильинский. – М. : Изд-во Моск. гуманит.-соц. акад., 2002. – 592 с.
6. Гамидов В. М. Глобальная освіта – як детермінант розвитку світоглядної свободи особистості / В. М. Гамидов / Социально-гуманитарные векторы педагогики высшей школы : сб. материалов II Междунар. науч. конф., (м. Харьков, 15–16 квітня 2010 р.). – Харьков : ХДАДМ, 2010. – С. 220–221.
7. Сучасні педагогічні технології в освіті : сб. науч.-метод. работ / за ред. О. Г. Романовського, Ю. І. Панфілова – Харьков : НТУ «ХП», 2012. – 224 с.
8. Кастельс М. Информационная эпоха : экономика, общество и культура / М. Кастельс ; пер. с англ. ; под науч. ред. О. И. Шкарбана. – М. : ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
9. Білорус О. Глобальна перспектива і сталий розвиток / О. Г. Білорус, Ю. М. Мацейко. – К. : МАУП, 2005. – 492 с.
10. Мешко Н. П. Інноваційна домінанта в сучасній освітній парадигмі / Н. П. Мешко, О. В. Тарабара // Вісник Дніпропетровського університету. – 2012. – Вип. 1, т. 20, № 10/3. – С. 19–26. – (Серія : Менеджмент інновацій).
11. Стратегії високотехнологічного розвитку в умовах глобалізації : національний та корпоративний аспекти [монографія] / [за ред. Н. П. Мешко]. – Донецьк : Юго-Восток, 2012. – 470 с.
12. Ісайкіна О. Д. Інноваційний менеджмент як напрям вдосконалення процесу управління якістю освіти [Електронний ресурс] / О. Д. Ісайкіна – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2011_17_1/Isaikina.pdf 19
13. Концепція формування системи експортування освітніх послуг на період 2011 – 2020 рр. : Проект [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.convdocs.org/docs/index-38108.html>
14. http://www.vmurol.com.ua/upload/Gazeta_UU/2011/Gaz%2010-11%282011%29.pdf

15. <http://law.univ.kiev.ua/images/stories/Lit/kaf-zemel/2012-round-table.pdf>
16. <http://dspace.uccu.org.ua/bitstream/123456789/590/1/%D0%91%D1%83%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20APE-2007-9%2875%29-C-161-168.pdf>
17. Заворотинська Н. М. Теоретичні питання запровадження інноваційного менеджменту в освіті [Електронний ресурс] / Н. М. Заворотинська. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znrbdp/Ped/2010_2/Zavorot.pdf
18. Макогон Ю. В. Международный трансфер знаний в условиях глобализации мировой экономики / Ю. В. Макогон, Т. С. Медведкин // Вісник Дніпропетровського університету. – 2012. – Вип. 1, №10/3, т. 20. – С. 10–19. – (Серія : Менеджмент інновацій).
19. Тоффлер Э. Метаморфозы власти / Элвин Тоффлер ; пер. с англ. В. В. Белокосков, К. Ю. Бурмистров, Л. М. Бурмистрова и др. ; науч. ред., авт. предисл. П. С. Гуревич. – М. : Изд-во АСТ, 2003. – 669 с.
20. Presidents' Declaration on the civic responsibility of higher education. – Campus Compact. – Providence, 2002. – 9.

References

1. Kalin, V. I. (2010) Educational paradigms in current world pedagogic practice. *Sotsialno-humanitarni vektory pedagogiky vyschoyi shkoly*: collection of works of the II Internat. scient. conf. Kharkiv: HDADM, April, 15-16, pp. 44–46.
2. Uryadova, M. S. (2008) Innovative models of higher education (sociological aspect). *Sotsiologichni doslidzennya*: collection of scient. works, (7). Lugansk: Vyd-vo SNU im. V. Dalya, pp. 1–9.
3. Chumak, O. V. Educational paradigm of the XXI century: Innovative aspect [Internet]. Available from: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp7/konfl/Chumak.pdf
4. Podol'skaya, E. A. (2010) Aims of higher education: correction in answer on challenges of time. *Sotsialno-humanitarni vektory pedagogiky vyschoyi shkoly*: collection of works of the II Internat. scient. conf. Kharkiv: HDADM, April, 15-16, pp. 59–61.
5. Ilyinskiy, I. M. (2002) Educational revolution. Moscow: Izd-vo Mosk. humanit.-sots. akad., 592 p.
6. Hamidov, V. M. Global education as a determinant of the development of conceptual personality freedom. *Sotsialno-humanitarni vektory pedagogiky vyschoyi shkoly*: collection of works of the II Internat. scient. conf. Kharkiv: HDADM, April, 15-16, pp. 220-221.
7. Modern pedagogic technologies in education: collection of scient.-method. works (2012). In: O. H. Romanovskyy, Yu. I. Panfilov (Eds.). Kharkiv: NTU «KhPI», 224 p.
8. Kastels, M. (2000) Information epoch: economy, society and culture. In: O. I. Schkarban (Ed.). Moscow: GU VShE, 608 p.
9. Bilorus, O. H. and Matseyko, Yu. M. (2005) Global outlook and sustainable development. Kyiv: MAUP, 492 p.
10. Meshko, N. P. and Tarabara, O. V. (2012) Innovative component in modern educational paradigm. *Visnyk Dnipropetrovs'koho universytetu. Seriya: Management innovatsiy*, issue 1, 20, (10/3), pp. 19–26.
11. Strategies of high-technology development in globalization conditions: national and corporate aspects (2012). In: N. P. Meshko (Ed.). Donetsk: Yugo-Vostok, 470 p.
12. Isaykina, O. D. Innovative management as a direction of improvement of the process of education quality management [Internet]. Available from: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2011_17_1/Isaikina.pdf
13. The conception for the formation of the system of educational services export for the period of 2011–2020 (Project). [Internet]. Available from: <http://ua.convdocs.org/docs/index-38108.html>
14. [Internet]. Available from: http://www.vmurol.com.ua/upload/Gazeta_UU/2011/Gaz%2010-11%282011%29.pdf
15. [Internet]. Available from: <http://law.univ.kiev.ua/images/stories/Lit/kaf-zemel/2012-round-table.pdf>
16. [Internet]. Available from: <http://dspace.uccu.org.ua/bitstream/123456789/590/1/%D0%91%D1%83%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20APE-2007-9%2875%29-C-161-168.pdf>
17. Zavorotyns'ka, N. M. Theoretical issues of establishing innovative management in education [Internet]. Available from: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znrbdp/Ped/2010_2/Zavorot.pdf
18. Makogon, Yu. V. and Medvedkin, T. S. (2012) International knowledge transfer in the conditions of world economy globalization. *Visnyk Dnipropetrovs'koho universytetu. Seriya: Management innovatsiy*, issue 1, 20, (10/3), pp. 10–19.
19. Toffler, E. (2003) Power metamorphoses. In: P. S. Hurevych (Ed.). Moscow: Izd-vo AST, 669 p.
20. Presidents' Declaration on the civic responsibility of higher education (2003). Campus Compact. Providence, 9.

Стаття надійшла до редакції 25.11.2014.

Рецензент Н. П. Мешко, д.е.н., професор, зав. кафедри менеджменту та туристичного бізнесу факультету міжнародної економіки Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара.